

Cătălin-Gabriel Stănescu, *Un eșec premeditat?*
Reglementarea colectării informale a datoriilor în UE,
Editura TACT, Cluj-Napoca, 2025, ISBN 978-606-9039-42-7

Carmen Tamara UNGUREANU¹

Monografia scrisă de Cătălin-Gabriel Stănescu, profesor la University of Southern Denmark, surprinde cu acuratețe, spirit profund critic și cu argumente pertinente situația actuală la nivelul Uniunii Europene privind colectarea datoriilor consumatorilor. În mod evident un apărător înflăcărat al consumatorilor, prin lucrarea sa, care este aproape un manifest, îndeamnă la conștientizarea riscurilor și prejudiciilor profunde economice, sociale, psihologice, la care sunt expuși consumatorii îndatorați.

Dacă ar fi să clarificăm de la început ce înțelege autorul prin colectare „informală” a datoriilor, atunci trebuie să recurgem la explicațiile date de el însuși, în capitolul al patrulea. El precizează că, atunci când un debitor nu își plătește datoriile, creditorul are la dispoziție două căi: fie apelează la forța coercitivă a statului, prin introducerea unei acțiuni în justiție și, ca rezultat colectează datoriile în mod *formal*, fie externalizează recuperarea datoriei, de regulă, unui profesionist specializat (o agenție de colectare a datoriilor), urmând calea *neformală* sau *informală*. Colectarea informală a creanțelor este mai rapidă și mai puțin riscantă pentru creditor, dar, pentru debitorul-consumator, din cauza absenței supravegherii judiciare și desfășurării unui proces echitabil, poate deraia într-o executare plină de practici abuzive.

Cartea este structurată în 16 capitole. La finalul fiecăruia dintre acestea un scurt rezumat îl ajută pe cititor să puncteze principalele aspecte discutate de autor. Fiecare capitol vine cu argumente care converg spre răspunsul afirmativ la întrebarea din titlu: *Un eșec premeditat?*

Autorul susține, cu convingere, că, din datele avute la dispoziție reiese că sistemul economic și cadrul juridic existente în prezent în UE nu fac decât să încurajeze consumatorii la contractarea de datorii. Băncile acordă credite, care odată devenite neperformante, sunt înstrăinate pentru o fracțiune din valoarea lor nominală. Apoi, acestea sunt colectate de recuperatorii de creanțe la valoarea nominală, permițând băncilor să creeze mai multe datorii, care vor reintra în acest cerc vicios (pentru consumatori) și vor permite investitorilor în creanțe să obțină

¹ Carmen Tamara Ungureanu este profesor doctor la Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, e-mail: carmen.ungureanu@uaic.ro.

profituri consistente. Acest sistem nu este doar lipsit de sustenabilitate, în viziunea autorului, ci și discutabil din punct de vedere moral. Deși ar trebui strict monitorizat și reglementat, Uniunea Europeană are o atitudine de *laisser-faire*. Explicațiile posibile ar fi două: nu există la nivelul UE informații clare și precise cu privire la activitățile de recuperare a creanțelor, astfel încât să se poată acționa cu măsuri sociale și sancțiuni adecvate sau ambiguitatea reglementărilor este în mod intenționat creată în scopul favorizării profesioniștilor implicați în crearea de datorii și în colectarea acestora. Autorul înclină spre a doua variantă, susținând că reglementarea pieței de colectare a creanțelor din UE este puternic influențată de industria financiară, care profită de pe urma acesteia.

Deși protecția consumatorilor, înscrisă chiar în Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene în art. 169 („[...] *pentru a promova interesele consumatorilor și pentru a asigura un nivel ridicat de protecție a consumatorilor, Uniunea contribuie la protejarea sănătății, siguranței și intereselor economice ale consumatorilor, precum și la promovarea dreptului acestora la informare, educație și organizare în vederea apărării intereselor lor*“), ar reclama protejarea consumatorilor-debitori de practicile comerciale incorecte, de clauzele contractuale abuzive, în realitate, spune autorul, instituțiile UE sunt preocupate mai mult de sprijinirea intereselor industriei de colectare informală a datoriilor, decât de protecția consumatorilor-debitori.

Colectarea creanțelor este strâns legată de piața creditelor de consum și de aceea a serviciilor de utilități publice. Atunci când se apelează la sistemul judiciar, consumatorii-debitori sunt destul de eficient protejați, în statele membre UE funcționând reguli, care asigură un proces echitabil. Jurisprudența CEDO vine să întărească dreptul la un proces echitabil. Când, însă, creditorii vând creanțele, colectarea informală a acestora implică riscuri considerabile pentru consumatorii-debitori, care sunt lipsiți de protecție în fața practicilor abuzive ale recuperatorilor de creanțe. Cartea debutează cu un exemplu de astfel de practici pe piața spaniolă a collectorilor de datorii, care nu sunt interzise în mod expres. Autorul descrie cum collectorii de datorii *se îmbrăcau în haine de antreprenor de pompe funebre și ajungeau la domiciliile debitorilor în mașini funerare false pe care scria „Antreprenor de colectare a datoriilor”*. Această tactică urmărea să rușineze și să intimideze debitorii pentru a-i determina să ramburseze datoriile.

Autorul susține că reglementarea activităților informale abuzive de colectare a creanțelor la nivelul UE și la nivel național *este afectată de un eșec sistemic și intenționat al mecanismului legislativ al UE*. El explică eșecul sistemic prin elaborarea de norme juridice fragmentate, complexe și ineficiente pentru protecția consumatorilor, cum sunt Directiva privind practicile comerciale neloiale, Directiva privind contractele de credit pentru consumatori, Directiva privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatori, Regulamentul general privind protecția datelor (GDPR). Multitudinea de reglementări face înțelegerea lor dificilă și greu de utilizat de consumatori, atunci când au nevoie de protecție. În plus, Directiva (UE) 2021/2167 privind administratorii de credite și cumpărătorii de credite, conține puține norme protective pentru consumatori, care, de altfel, spune autorul, *sunt lipsite de specificitate și par ineficiente în lumina unui cadru*

instituțional divers și complicat, ceea ce face aproape imposibilă recuperarea prejudiciului într-un context transfrontalier. Dimpotrivă, dispozițiile din directivă care reglementează profesia de recuperare a creanțelor, facilitează, armonizează și stimulează dezvoltarea în UE, de unde se poate deduce atitudinea favorizantă a UE vis-a vis de investitorii în datorii. În lipsa unei reglementări paneuropene, protecția consumatorilor rămâne, în principal, un efort național, consideră autorul. Cu toate acestea, cadrele juridice naționale sunt de asemenea dispersate, fragmentate și ineficiente în abordarea încălcărilor sistemice sau a problemelor transfrontaliere.

Eșecul intenționat este explicat de Cătălin-Gabriel Stănescu prin lipsa unor căi de atac private adecvate și prin refuzul UE de a adopta o reglementare sectorială, refuz determinat de opoziția industriei de recuperare a creanțelor. *Discrepanța substanțială dintre beneficiile pentru recuperatorii de creanțe și cumpărătorii de creanțe și limitările protecției consumatorilor nu este doar o chestiune de proastă guvernare, ci și rezultatul capturării reglementărilor de către industria financiară prin intermediul puternicelor grupuri de lobby, care manipulează instituțiile UE și pe cele naționale pentru a le servi interesele, apreciază autorul. Directiva (UE) 2021/2167 privind administratorii de credite și cumpărătorii de credite pare să fi fost concepută în mod deliberat pentru a eșua în atingerea scopului său, consolidând și mai mult dominația industriei. Alăturându-se, parcă, cu întreaga sa ființă cauzei consumatorilor-debitori autorul deplânge situația curentă, în care, milioane de consumatori sunt transformați în debitori pe viață, prinși în capcana peonajului datoriilor și confrunțați cu costuri sociale substanțiale din cauza daunelor psihologice, a sărăciei și a lipsei de adăpost.*

Monografia *Un eșec premeditat? Reglementarea colectării informale a datoriilor în UE*, oferă cititorilor o radiografie atentă și profundă a colectării informale a datoriilor în UE, îmbinând analiza exhaustivă a legilor, a hotărârilor judecătorești și a cadrului politic european cu o cercetare empirică minuțioasă. Cuprinde date cantitative și calitative privind piața creditelor de consum, piețele de creanțe și de creanțe neperformante din UE, precum și parametrii financiari ai industriei de recuperare a creanțelor.

Cartea este scrisă într-un stil accesibil oricărui cititor interesat de domeniul recuperării datoriilor. Jargonul juridic este evitat de autor, în măsura posibilului, făcând tema tratată comprehensibilă atât pentru juriști, ci și pentru non-juriști. Exprimarea este clară, succesiunea ideilor logică și ușor de parcurs și de înțeles. Monografia reprezintă un instrument util și indispensabil în înțelegerea mecanismelor recuperării de datorii în spațiul european, satisfăcând, în același timp, o necesitate pentru cei implicați în domeniul recuperării informale de datorii. Varietatea situațiilor analizate și impactul acestora asupra evoluției juridice sunt elemente care vor face, cu siguranță, din această carte un reper în lucrările științifice pe această temă.

Obiectivul final declarat de autor este provocarea unui răspuns legislativ semnificativ, care să ofere soluții eficiente pentru consumatorii-debitori, asigurându-le o protecție reală în lupta lor inegală cu creditorii și agențiile de colectare a creanțelor.

Avem convingerea că vocea autorului va fi auzită!